

PARENTESEN

september 2020 nr 6 www.pargas.spfpension.fi

Innehåll:

Sid 2-4: Resa till östra Finland
Sid 5: Skolutfärder och jubileer
Sid 6: Ordförandens spalt
Sid 7: Hobbygrupperna kör igång
Sid 8-9: Styrelsen och grupperna
Sid 11-12: Hans von Rettig....
Sid 13: Mitt hundliv
Sid 13: Resor
Sid 13 Stavvandrarerna hösten 2020
Sid 14-15: Stavvandringen 31.8

Foto: Gun Nordin, Fotoklubben

RESA till östra Finland

Åbo svenska pensionärsklubb och Pargas svenska pensionärsförening gjorde en gemensam tre-dagars-resa i början av september till de östra delarna av mellersta Finland. Reseledare för resan var förtjänstfullt Leena Sjöblom från Åbo och deltagarna kom från Pargas, Åbo och Houtskär.

Launokorpis pålitliga researrangemang och buss mötte de morgonpigga Pargasborna och plockade sedan upp resedeltagare längs vägen till Åbo där vi blev fulltaliga, dvs. 20 deltagare på resan. Vi fick sitta glest i den stora bussen och hålla avstånd såsom tidens bokstav bestämmer. En liten spänning kunde urskiljas i stämningen i bussen: - är det någon som verkar sjuk? - ska man ha munskydd på sig? - var ska jag hålla händerna? Det var igen helt ovant att sitta i en buss med andra människor.

Färdens första egentliga stopp var i Mäntsälä där vi kunde köpa kaffe och tilltugg. Snabbt igen in i bussen, det var en lång resa vi skulle avverka denna första dag. I S:t Michel vid Saimens strand intog vi lunch i en stor, gammal prästgård. Kenkäveronniemi heter udden där prästgården, ritad av Alfred Cavén och färdigställd 1869, står. Detta intressanta namn kan härledas från olika källor och en av dem är att då kyrkfolket rott i land klädde de skorna på sig på stranden innan de gick upp till kyrkan.

Fd prästgård och nu restaurang Kenkävero

Följande stopp på resan var Rapio kvarn, där en restaurerad (grundad 1812) kvarnverksamhet sålde sina produkter.

Rantasalmi finns i Södra Savolax och där, i Porosalmi by vid Ahvenlahti vik i Saimen finns ett stort turistföretag som heter Järvisydän Hotel & Spa Resort. Det är ett jätteprojekt som exproprierat vikens stränder med en spa-anläggning, många stugor och en väldig hotellbyggnad med restauranger i två våningar samt "upplevelse hotell, vsviter, husbåtar, kåtor samt olika inkvarteringsstugor". Utländska investerare är med i projektet och allt är byggt i trä med ytor i mörka färger. Vi fick bo i tre stugor med sovutrymme för tio personer samt kök och vardagsrum i varje. Middagen åt vi i huvudbyggnaden i en restaurang i andra våningen där en vägg består av en berghäll.

Följande morgon var mulen, men det var inte lång väg till den första besökspunkten. En bit upp i backen låg Esa Heiskanens HakoApaja Aikhikylä. Esa Heiskanen hör till samma släkt där en brorsson har påbörjat turistanläggningen Järvisydän. Men dessa båda släktgrenars byggarbete står väldigt långt ifrån varandra.

I Porosalmi by finns en insjö, Hietalampi, som via landhöjningen blivit på högre nivå än Saimens yta. Där finns bottenkällor, som tillför insjön vatten medan en del vatten via diken rinner ut. Under årtusenden har träd från de branta stränderna stjalpt ner i denna sjö. Dessa träd, främst tallar och björkar, har bevarats i det rena insjövattnet. Esa Heiskanen började redan som tonåring dyka upp stammarna ur vattnet. De intrasslade grenverken var arbetsdryga att lösgöra men under årens lopp har ca 1500 stammar tagits upp och torkats på stränderna. Esa Heiskanen, som nu är 61 år gammal, utbildade sig till timmerman och har ensam byggt upp hela den anläggning av hus som finns på området. En del av stammarna har åldersbestämts och man har kommit till det otroliga att de äldsta

stammarna är ca 4000 år gamla samt större delen av de stockar som använts som byggnadsmaterial är kring 1000 år gamla. Esa Heiskanen har byggt både uthyrningsstugor vid sjöstranden samt utställningshus uppe på åsen. Tidigare generationer i släkten Heiskanen har även varit konstnärliga och tavlor och handarbeten finns utställda i stugorna. Det är med uppskattning och aktning de gamla historiska trädstammarna samt händerns verk fördes fram. Hustrun Mari var en mycket engagerad guide som berättade om sin mans "livsverk". Jag tror att både Esa och Mari har mycket ännu att ge innan deras livsverk är fullbordat.

His Masters Voice. Musikmuseet

Lunchen skulle intas på lunchstället "Kaks Ruusua" som visade sig finnas i ett fabriksområde mellan broar. Det märktes att detta hus har fungerat som en del i någon fabriksverksamhet och av nyfikenhet frågade vi servitrisen vad detta varit. Hon förde frågan vidare och om en stund kom ägaren Erkki Kinnunen och berättade medryckande för oss om vad väggarna kunnat berätta. Stället hade byggts som ett "Kansankeittiö" (soppkök) dvs. det kök där maten kokades för de några tusen arbetare som på 1910-talet var anställda för att bygga upp Ahlströms fabriker i Varkaus. Därefter hade byggnaden fungerat bl. a som lagerutrymme. Men Kinnunen kunde berätta en massa mera, han berättade om hur och varför bruken, som sedan blev en storindustri, grundades. Han berättade om trakterna och historien i detta område, han visste hur utvecklingen skett. Namnet Varkaus härstammar från ett samiskt ord "vyörkä" som betyder "skattgömma". Den gömda skatten har man sökt. Numera tror man att skatten är den fiskrikedom som finns i traktens vattendrag och forsar.

Erkki Kinnunens mycket trevliga, helt oplanerade, berättelse om staden Varkaus gav en fin guldkant på besöket och visade att den savolaxiska slagfärdigheten och gemytet inte är en myt.

Dagens sista bussetapp blev inte så lång. Vägen till Nya Valamo gick genom kuperad skogrik terräng och allt som oftast glimtade sjöar fram. Klostret i Valamo var huvudmålet

Mari Ruskela och Esa Heiskanen i Aikhikylä

Från denna tankeväckande och annorlunda konstupplevelse fortsatte vi till staden Varkaus där vi besökte det privata Mekaniska Musikmuseet. Museet ägs av familjen Kempf och har fungerat i Varkaus sedan år 1988 (i Tuusniemi 1981-1988). Vår mycket kunniga och entusiasmerande guide Tapio Lohikainen berättade om de olika mekaniska instrumenten och vi fick lyssna till dem. Ett charmerande besök.

för resan. Valamo klostrets område är ganska stort och där finns många hus, två kyrkor, ett institut, flera inkvarteringsställen och stora vinbärsodlingar. Den guideade rundvandringen var igen en fullträff. Den troende ortodoxa guiden ("talkopersonen") Anna hade vuxit upp i Norrköping och bodde nu granne med klostret. Hon kunde förklara de ortodoxa trostraditionerna på ett milt och empatiskt sätt samt kände gott till de båda kyrkorna i Valamo kloster och alla ikonerna samt den tragiska förflyttningen av klostret mellan kriget. Kvällen fick vi in ta i restauranten Trapesa. Förutom hallonté och lax- och kålpiråger bestod måltiden av saltgurka med smetana och honung samt söta kakor.

Valamo klosterkyrka

Hotellrummen i Valamo är luftiga och gick i blått. Trivsamma rum.

Valamos berömda viner görs på vinbär och är kanske inte lika fylliga och goda som fina franska viner - men de löser tungans band - och är en välsignelse i corona-tider. Det är länge sedan man fått skratta åt små lustigheter så hjärtligt som i det blåa rummet i Valamo.

Onsdagsmorgonen grydde grå, mulen och kylig. Vi lämnade Valamo och åkte mot Lintula kloster. I klostret bor och arbetar åtta kvinnor. Det är tydligt att detta kloster är betydligt fattigare än Valamo. Då nunnorna flydde från Karelska näset fick de bara en ikon

med sig. Valamoklostrets munkar hade tillgång till arméns lastbilar som under evakueringen kunde transportera dyrbarheter från klostret.

Vår guide var en av nunnorna och berättade informativt om klostrets olika skeden och förevisade kyrkan, byggd 1973. Den är ljus och vacker. Det finns stora fönster som släpper in ljus. Klostret har en liten försäljningsbod där det säljs bl. a kryddor, honung och handarbeten.

Varistaipale kanal finns någon kilometer från Lintula kloster. I den kanalen finns fyra slussar efter varandra och höjdskillnaden är 14,5 m. Vi såg ingen båt i den men redan raden av slussar var en intressant syn.

Den långa hemvägen påbörjades. Kaffepaus i Varkaus, i en annan byggnad från Ahlströmska tiden. Denna gång "Keskuskonttori" - därefter bara kilometer efter kilometer förbi Pieksämäki, förbi Jyväskylä, lunch i Korpilahti och sedan igen förbi Tammerfors med en liten behovspaus i Urjala och igen vidare till Åbo.

Och sedan till hemtrakten: Pargas. Kilometerantalet blev stort: Drygt 1100 km. Vädret var bra och regn kom ner endast sista dagen under bussresan – mesta regnet kom då promenaden från bussen till hemporten blev aktuell.

Summan av resan är annan än från tidigare resor. Att kunna komma ut på en resa och se andra trakter och uppleva geografiska avstånd har en helt annan innebörd nu än för ett halvår sedan. Därtill den trevliga känslan av social kontakt med andra människor både helt främmande och halvbekanta. Att äntligen få skratta en hel kväll utan att höra tomma väggar svara med ett tomt eko. Undantagsförhållandet kändes mera inombords än utanför.

Text och foto Gunnel Jansson

Skolutfärder och jubileer

Tara småskola började jag i 1934 som sjuåring, lite blyg och rädd. Jag hade Roine Rydman som lärarinna, senare Jenny Ekblom. I Tara skola blev ju våra utfärder nog nära skolan där vi tog oss ut med litet saft eller en lemonadflaska och möjligen hembakt wienerbröd eller munk av något slag. Sunnanbergs skola: då hade redan vinterkriget brutit ut när vi kom till skolan 1939, vi fick vända om hem, lärare Arne Blomqvist berättade att nu har ryssarna bombat Helsingfors. När vinterkriget var slut 13/3 1940 började vi igen skolan och gick ända till 15/6 1940. Under kriget var nog inga utfärder att tänka på. Möjligen i vår egen tätort Pargas Malm där vi strövade omkring. Med Greta Jansen (Bergqvist) som lärare kunde det bli lite saft och bulle i gröngräset.

När jag började i Pargas Svenska Samskola var det fullt krig och bomberna föll även i Pargas. Men när jag slutade på femman 1946 gjorde vi en klassresa till Åbo. Vi startade från Bläsnäs strand med båt, Svalan eller Ålö, till Åbo. Båten landade vid Aura å där vi gick i land. Vi besökte domkyrkan, slottet, muséer m.m. Det var ännu spår efter kriget kvar så utbudet av mat och dryck var inte så stort. Men redan färden med ångbåten var ett äventyr. Hem kom vi glada och lyckliga.

Klasskamraterna kom överens om att träffas igen. Det har vi gjort; efter 40 år träffades vi första gången utanför Brandkårshuset där vi fortsatte till vår gamla skola. Där fick vi besöka alla klassrum. I stora salen var det Anna Westerlund som spelade psalmer på sin antika orgel. Sigurd Öhrnberg höll varje lördag en lång andakt (alltför lång för många att orka stå)

De andra skoldagarna var det en elev som läste morgon bön. Efter titten i skolan gick färden till Skråbbo-restaurangen Erstan för att äta middag. Där var det många minnen som ventilerades - hur det var då och hur vi lever nu. En allt igenom lyckad träff att minnas.

Nu hade det gått 50 år. Vi möttes denna gång i Sparbankens nedre våning (Aktia) där

vi blev bjudna på en välkomstkål. Därefter fortsatte vi till Villa Rainer där vi intog vår middag. Kom ihåg våra kamrater, i synnerhet våra lärare och deras fördelar och nackdelar. Det var Posan, vår klassföreståndare och hur hon under kriget skulle leda oss över marthalanden till skyddsrum i gruvan. Och Limpans finska grammatik och Grandellskans knapphål mm.

Överenskommelsen var att träffas efter fem år igen. Efter 55 år träffas vi igen och då var det Airisto vi gästade samt åkte med båt ut till Kryssarklubbens Pargas Port där vi grillade korv. Och kom ihåg vad vi upplevt under vår tid i skolan mitt under brinnande krig.

Vid 60 års träff möttes vi vid Brandstationen där vi informerades av Sixten Karlstedt. Härifrån fortsatte vi till Westéns lunchrum i Bläsnäs där vi åt vår lunch. Vi gjorde sen en rundtur till Storgårds pensionats geologmuseum. Där fick vi höra om bolagets ”uppgång och fall”. Vi avslutade dagen tillbaka till Westéns där vi hade en kamratlig samvaro.

Efter fem år träffades vi igen i Sarlinska skolan, där rektor Annika Johanna-Rosenlund förevisade skolan. Vid 65 års träffen var det nog många som gått bort. Vi var 13 som deltog i träffen. Vår lunch intog vi på Axxell där vi ventilerade våra skolminnen. Nu var ordet fritt för var och en. Vi kom överens att träffas igen. Men vi blev så få som var kvar. De som levde är gamla och sjuka. Men minnena lever kvar; på dem får man leva. Åt våra barn skall berättas hurudant kamratskapet var då utan att knäppa på telefonen. Det var med glädje vi träffades gång på gång men tyvärr hade alltid några fallit bort.

*Nog har några år svunnit
Mycket har jag med hunnit
I Tara skola började jag igår
Inget gör fast tiden framåt går*

Ruth Johansson Pargas 8.5 2020

Ordförandens spalt

”Hur kan man då bryta ensamhetens onda cirkel? Ett råd är att i god tid börja förbereda sig på tillvaron som pensionär – att bygga upp nätverk och börja fundera på hobby- och föreningsverksamhet man skulle vilja ägna sig åt.”

Citatet är taget ur artikeln *Ensamhet är ett gissel för många* i Hufvudstadsbladets annonsbilaga för äldre den 11 september. Och så är det ju. När vi har avslutat vårt tidigare arbete och inte längre har samma naturliga kontakt med arbetskamrater, och andra som vi känner via jobbet, behöver vi något nytt. Vad är då mer naturligt än att skriva in sig i en pensionärsförening och aktivera sig i dess verksamhet, som ger tillgång till både gamla och nya kontakter och erbjuder möjligheter att utöva hobbyer av olika slag. Så jag önskar alla både nyblivna och mer långvariga pensionärer varmt välkomna som medlemmar i vår förening.

Under det senaste halvårets exceptionella tider är ensamhet, eller i varje fall minskade kontakter med anhöriga, vänner och bekanta, något som hat drabbat de flesta av oss pensionärer. Tyvärr har inte vår förening kunnat göra så mycket åt det, på grund av förståeliga restriktioner. Men vi ska inte ge upp utan försöka acceptera saker som de är, som Elisabeth Rehn framhåller i en annan artikel i samma tidningsbilaga. Och vi

pargasiter har inte gett upp. Många av hobbygrupperna har återupptagit sin verksamhet nu i höst – försiktigt, med behöriga avstånd och gärna utomhus. Hur det blir med månadsträffarna vet vi ännu inte med säkerhet, men förhoppningsvis kan vi åtminstone träffas med femtio närvarande åt gången.

Eftersom vår verksamhet trots allt är mer begränsad än tidigare har styrelsen beslutat att nya medlemmar som skriver in sig under hösten inte behöver betala någon medlemsavgift i år, men ändå får delta i vår verksamhet. Jag hoppas våra medlemmar sprider detta glada budskap bland vänner och bekanta som ännu inte skrivit in sig.

Till slut vill jag påminna om något som vi hoppas kan genomföras både i höst och i vår, nämligen seniorföreläsningarna i samarbete med Skärgårdens Kombi. De ska i höst hållas i Stadshuset den 28 oktober och 23 november. Tyvärr har Sophia Jansson, som i oktober skulle tala om Mumins historia, fått förhinder på grund av en nödvändig utlandsresa, men till vår glädje har författaren Monika Fagerholm lovat ställa upp i stället. I november (obs. en måndag) är vår föreläsare den åboländska riksdagsledamoten och Svenska Finlands folktings ordförande Sandra Bergqvist.

Mikael Reuter

Händelsekalender

Onsdag 21.10	Månadsträff
Onsdag 28.10	Seniorföreläsning på Stadshuset med författaren Monika Fagerholm. Se ovan ordförandens besked.
Onsdag 18.11	Månadsträff med höstmöte
Måndag 23.11	Seniorföreläsning på Stadshuset med folktings ordförande Sandra Bergqvist. OBS datum!

Plock från nätet: hobbygruppledarnas hälsningar – se mera på föreningens webbsida.

Styrelsen har föreslagit att vissa hobbygrupper försiktigt kan återuppta sin verksamhet, främst de som kan vara utomhus eller i stora lokaler där man kan hålla ordentligt avstånd.

Höstens **bowlingsspeltider** började måndagen 31.8.2020 enligt gällande spelplan, ifall inte reglerna gällande corona ger anledning till förändringar. Info får man i hallen 044 9611344 eller av Seppo Rajamäki 0400 469192

Väl mött, Seppo

Fotogruppen har kört igång. Nästa möte den 21 september kl. 17.00–19.00.

IT-hösten 2020. Vi har svårt att fylla säkerhetskraven på våra träffar i Seniorum där handledarna sitter intill den som behöver hjälp. Vi har därför beslutat att **inhibera IT-träffarna** under hösten 2020. Om vi kan återuppta dem meddelas detta med ett infobrev och på vår webbsida. De som behöver hjälp kan ringa till Carl-Gustav Nygårdas. Han har lovat ordna stöd under någorlunda säkra former. Själv bor jag under största delen av hösten på annan ort och kan inte bjuda på denna service.
Med bästa hälsningar, Pentti

Litterära salongen. Första hösträffen som är ett prov, sker hos mig den 29.9 kl. 18.30

Författare: Alex Schulman.

Hälsningar, Stina

Musikgrupperna kommer att starta försiktigtvis med att Da Capo träffas i september och november, Encore i oktober och december. Vi håller rekommenderade avstånd, får bära ansiktsmask och deltar frisk men på egen risk.

Hälsningar, Maria

Höstens **vattenjumpa är inhiberad.** Staden meddelade att man av säkerhetsskäl begränsar gruppstorleken till 12 deltagare i Folkhälsanhusets bassäng. Det hade varit svårt att rättvist krympa gruppstorleken till bara 12 deltagare. Vi ordnar ingen vattenjumpa i höst men reserverar tid för båda grupperna från 7 januari för torsdagsgruppen och 8 januari för fredagsgruppen.

Att motionera är viktig för oss alla! Nu gäller det att hitta uteaktiviteter som ersättning för vattenjumpan. Stavgång är en bra ersättare där man går i egen takt och anstränger både armar och ben!

Kari Penttinen

Det blir **inget Bridgespel** ”vid bord” under hösten. Vapparvägen tar inte emot oss och våra spelare är tudelade; en del vill spela normalt, andra endast på nätet. Vi har hela sommaren, varje måndag, spelat nätbridge med 4-8 spelare från Pargas under Kati Sandströms ledning och tillsammans med Åbospelare.

Alla som vill spela på nätet kan komma med. Man behöver inte vara orolig för att inte lära sig. Vid behov kan jag eller någon av de andra som spelat på nätet hjälpa med installeringen.

Hälsningar, Pelle

Pargasiternas diskussionsgrupp sätter i gång tisdagen den 15 september kl. 14.00–15.30 på Seniorum, Strandvägen 30, och fortsätter varannan vecka. Lokalen är mycket rymlig och därför lämplig för alla som tycker det är viktigt med behörigt fysiskt avstånd men har tröttnat på att gå hemma och prata för sig själv.

Kontakta Marianne Saanila för närmare information, 040 722 62 26

Hälsningar, Marianne

Styrelsens sammansättning och funktionärer 2020

Ordförande	Mikael Reuter mikael@undala.fi	040 552 49 78
Vice ordförande	Gunnel Jansson jansson.gunnel@parnet.fi	040 595 72 03
Sekreterare	Vivan Norring-Nyström ia@norrskata.com	0500 83 74 38
Vice sekreterare	Margareta Blomqvist margareta.blomqvist@granvik.fi	040 720 40 96
Skattmästare	Bror Berg laban1234@gmail.com	040 560 19 38
Vice skattmästare	Kari Penttinen kari@esnet.fi	050 511 97 77
Övriga ledamöter	Stig Kavander swkavander@gmail.com	0400 22 21 87
	Kurt Lindroos kurt.lindroos475@hotmail.fi	0500 59 40 45
	Maria Simberg-Sörensen maria.ss@parnet.fi	040 825 50 39

Funktionärer

Medlemssekreterare	Kurt Lindroos	(se ovan)
Mediekontakt	Gunnel Jansson	(se ovan)
Teknikansvarig	Kari Penttinen	(se ovan)
Fotograf/Klippboken	Stig Kavander	(se ovan)
Parentesens redaktion	Maria Simberg-Sörensen	(se ovan)
	Gunnel Jansson	(se ovan)
Parentesens ombrytning	Carl-Gustav Nygårdas	040 507 14 61
Webbansvarig/Webbredaktör	carlgustav.nygardas@gmail.com	
IT-stödperson	Pentti Nyström	050 566 70 35
	pena@norrskata.com	
Medlem av SPF:s arbetsutskott	Mikael Reuter	(se ovan)
Medlem av SPF:s kommitté för intressebevakning	Clara Kronqvist-Sundström	(se nedan)
Medlem av SPF:s resekommitté Resegruppen	Asta Lindholm, lindastae@gmail.com	040 575 31 20
	Clara Kronqvist-Sundström, ordf. kronqvistclara@gmail.com	040 867 19 48
	Gunnel Jansson, medlem	(se ovan)

Nya medlemmar kan anmäla sig direkt till medlemssekreteraren

Kurt Lindroos 0500 59 40 45 kurt.lindroos475@hotmail.fi eller till föreningens sekreterare **Vivan Norring-Nyström**, 0500 83 74 38 ia@norrskata.com eller via webben.

HOBBYGRUPPER

Boule, IT, konst, musik och trädgård enligt separata kallelser från gruppledarna

Boccia/Boule	Estrid Enlund	050 346 35 70	essi.enlund@outlook.com
Bowling	Seppo Rajamäki	0400 46 91 92	seppo.rajamaki1@gmail.com
Bridge	Per Österman	0400 21 14 52	per.osterman@parnet.fi
Da Capo	Maria Simberg Sörensen	040 825 50 39	maria.ss@parnet.fi
Encore	Maria Simberg-Sörensen		
Fotogrupp	Lorenz Michael	0400 23 31 43	losse.michael@gmail.com
Fågelskådning	Marcus Duncker	040 552 11 00	duncker.marcus@gmail.com
IT-grupperna	Pentti Nyström	050 566 70 35	pena@norrskata.com
Diskussionsgrupp	Marianne Saanila	040 722 62 26	marianne.saanila@parnet.fi
Litterära salongen	Stina Engblom-Colliander	0400 71 53 88	stina202@parnet.fi
Stavgång	Rainer Wahtera	040 091 22 69	rainer.wahtera@gmail.com
Släktforskarna	Gustav Sundström	050 505 15 22	sundstroms@parnet.fi
Trädgårdsgrupp	Amie Nygrén	045 258 26 30	amie.nygren@gmail.com
Vattengymna	Kari Penttinen	050 511 97 77	kari@esnet.fi

Följ med hemsidans www.pargas.sfpension.fi händelsekalender eller föreningens Facebooksida *Pargas svenska pensionärer*. Många grupper informerar där om aktuella händelser.

Programgrupperna och gruppledarna för PSP:s månadsträffar

1.	Beni von Weissenberg	040 545 14 35	benivw@parnet.fi
2.	Mårten Malmlund	0400 71 03 12	marten.malmlund@gmail.com
3.	Gunnel Jansson	040 595 72 03	jansson.gunnel@parnet.fi
4.	Rainer Wahtera	0400 91 22 69	rainer.wahtera@gmail.com
5.	Rose-Marie Lindroos	050 562 54 10	rose.marie48@hotmail.fi
	Kurt Lindroos	0500 59 40 45	kurt.lindroos475@hotmail.fi
6.	Stina Engblom Colliander	0400 71 53 88	stina202@parnet.fi
7.	Christina Ahlsund	040 759 90 52	cahlsund@parnet.fi
	Arvo Björkroth	044 564 93 51	arvobjorkroth@yahoo.com
8.	Annica Forssell	050 553 02 95	forssell.annica@gmail.com
	Solveig Nurmela	040 723 95 96	solveig.nurmela@abo.fi
9.	Carita Karlsson	045 641 52 66	tiitikarlsson@gmail.com
10.	Siv Nygårdas	040 574 24 31	siv.nygardas@gmail.com
	Aino Mattsson	040 844 06 98	aino.mattsson42@gmail.com

Hedersmedlemmar i föreningen

Benita Nyberg, Georg Uppman, Karl-Gustav Laurén, Kurt-Erik Långbacka och Stina Engblom-Colliander

Hans von Rettig: Anspråkslös redare beställer ”turist-ångyacht”

Släkten von Rettig hade varit med om att grunda Borebolaget 1897 men innehade till en början så få aktier att det inte gav säte i styrelsen. Följaktligen brydde man sig inte ens om att gå på bolagsstämmorna under rederiets två första årtionden.

Kronprinsen Hans von Rettig var ämnad till chef för familjens mycket lönsamma tobaksindustri P.C. Rettig & Co efter fadern Henning. Förutom praktik på kontoret och fabriken skulle Hans få endast en elementär merkantil utbildning. Den hann knappt börja i Dresden vid ett handelsinstitut innan den avbröts av första världskrigets utbrott hösten 1914.

Vad unge Hans själv tänkte om sin förutbestämda fabrikörbana är ovisst. I mitten av 1920-talet började han dock köpa upp av den kända industri- och handelsmanna-släkten Dahlströms stora Bore-innehav. Detta möjliggjordes dels av att Hans´ far hade avlidit i februari 1924 varvid Hans fick ärva, och dels av att även bröderna Ernst och Magnus Dahlström avled i januari resp. mars samma år.

På Bores extra bolagsstämma i april 1926 noterades att Dahlströmarna, som tidigare ägt 573 Boreaktier, inte längre hade några alls, medan Hans von Rettig ökat släktens innehav från 127 till 926 st. Han fortsatte att köpa och våren 1939 ägde han 1722 aktier av totalt 2000.

Det har sagts om Hans von Rettig att han var anspråkslös, ett epitet som man kanske inte först kommer att tänka på när det gäller en man som 1928 låtit uppföra en palatsliknande villa i Åbo, innehade en stadsvåning i hjärtat av Stockholm, drev den fäderneärvda herrgården Radelma nära Åbo och därtill höll sig med lustjakter.

Hans von Rettig hann under sin aktiva tid inneha åtminstone fyra lustjakter. Lustflottans största enhet var s/s Seagull med 51,50 meters längd. Båten hette tidigare Bore II, från 1928. Hans von Rettig övertog den 1930 och lät bygga om henne hos Crichton-Vulcan (C-V) i Åbo.

Det är mindre känt att Hans von Rettig, innan han bestämde sig för att låta bygga om Bore II, tänkte beställa ett privat nybygge hos C-V.

I september 1929 hade Bores verkställande direktör, sjökapten Thorbjörn Kramer besökt C-V och hört sig för om ett fartygsskrov som varvet ägde. Varvet återkom snabbt per brev och bjöd ut skrovet med tillhörande maskin och pannor för Fmk 1 800 000. Varvet ville också veta vad Bore hade tänkt sig med skrovet så att man skulle kunna ge en mera detaljerad offert. Offertbrevet var undertecknat av varvets verkställande direktör Allan Staffans (1880–1946), en central figur inom varvsindustrin i Åbo.

Det var Staffans som i egenskap av verkställande direktör för Ab Vulcan inlett diskussioner med konkurrenten Ab Crichton om att bolagen borde gå samman, vilket skedde i maj 1924.

Förhandlingarna kring skrovet fortsatte senare i september då Kramer igen besökte varvet och tydligt avslöjade vad det är för fartyg som Hans von Rettig är ute efter. I ett nytt brev till Kramer i början av oktober hänvisar Staffans nämligen till Kramers senaste besök och konstaterar att det alltså handlar om en ”turist-ångyacht”.

Tyvärr har ritningarna till turist-ångyachten inte kunnat hittas. Det finns dock en specifikation som bilaga i korrespondensen mellan varvet och Bore. Ur den framgår att fartyget skulle ha blivit 46,3 m långt, av stål och med ett displacement om 370 ton. En 650 hästkrafters trippelmaskin med två koleldade pannor beräknades kunna forcera farten till 12 knop. Leverans utlovar Staffans bara sju månader från kontrakt. Pris, utan redarhyttsinredning och motorbåt, 7 700 000 Fmk.

Detta föll Hans von Rettig inte på läppen. I stället stannade han för ovannämnda Bore II som han enligt ett senare direktionsmöte i mars 1930 skulle få köpa av Borebolaget, alltså av sig själv, till priset av 1 500 000 Fmk. Knappt en månad tidigare hade direktionen kommit till

att båten kunde avyttras som varande för liten för Stockholmstrafiken men att priset ej fick understiga 1 500 000 Fmk.

Styrelsebesluten kan dock betraktas som rena pro forma-procedurer i efterhand. Det viktigaste papperet, varvskontraktet med C-V, hade Hans von Rettig de facto under-tecknat redan i början av oktober 1929, dvs. bara en dryg månad efter Staffans´ offert. Någon gång efter detta hade von Rettig alltså informerat C-V om att han visserligen tackat nej till 7,7-miljonersofferten men att C-V i stället kan räkna med att få bygga om Bore II.

Detta fartyg omvandlades sedan till lustjakten Seagull som redan i sin tidigare skepnad varit drygt fem meter längre än det av C-V först erbjudna skrovet. Seagulls främsta yttre kännetecken blev klipperstäv med bogspröt. Att det gick så här hade sannolikt med kostnaderna att göra. Enligt kontraktet

blev nämligen priset för ombyggnaden 2 894 000 Fmk.

När nu ombyggnaden och inköpet av Bore II tillsammans betingade 4 394 000 ger en subtraktion vid handen att redaren, genom att inte godta C-V:s första offert på 7 700 000 fick en ny lustjakt 3306 000 billigare.

För underhåll av privatflottan förvärvade Hans von Rettig 1938 ett litet reparationsvarv på Ålön i Pargas. Varvets verksamhet hade inletts 1908 under namnet 'Mustfinn slip och kvarn', ett företag som Nyströms på Mustfinn gård hade startat.

Pekka Sörensen

(Texten är ett utdrag ur ett kapitel med vilken författaren bidragit till antologin "Från varven ut på världshaven – skeppsbyggeriets historia i Finland. Utg. Forum Marinum, 2017.)

Seagull i Aura å på 1930-talet

Mitt hundliv

Varje morgon när jag öppnar ögonen ser jag Rappe ligga och plira på mig. ”Jaså, du lever ännu”, tänker både hunden och jag. Rappe har tre egna platser men den ligger två gånger i dygnet på det som är en riktig hundplats: på kvällen väntar den på sitt kvällsgodis där, den får godiset först när jag är färdig med bok, skrivdon, surfplatta och telefon. Och på morgonen väntar den där på att jag ska vakna. Vid fönstret har den en ryamatta där den nattsover, bredvid min dator har den en egen stol där den alltid ligger om jag sitter vid datorn. Andra tider föredrar den äkta mattan. Vi är gamla nu, faktiskt lika gamla. Vi utgör en sorglig syn när vi går ut tillsammans, dåligt med balansen har vi båda två, jag brukar muttra till hunden: du har i alla fall fyra ben men jag måste försöka balansera på två. Bilister stannar oftast ett gott stycke från oss, det är förfärligt vänligt och bra men det kan vara pinsamt för oss för då måste vi försöka skynda oss. Rappe kom till oss när den var ett år gammal, den förra familjen ville avliva den men veterinären ville inte. Den var en ung, frisk och väldigt klipsk schäfer. Rappe valde genast

att bli Calles hund, som alla våra hundar hade gjort, han hade någon speciell egenskap som talade till hundar. På gamla dagar hade han blivit mycket stillsammare med hundar, han talade till dem med låg röst, han konstaterade förvånat att de lydde bäst så. Men Calle dog. Hunden och jag märkte att det var dags att flytta, det var jobbigt för båda att lämna ett fritt liv på landet, att flytta till en cell i våningshus i centrum. Hundar har alltid funnits i mitt liv, ändå är det lita skralt med mitt hundkunnande. Vid över åttioårsåldern var jag tvungen att göra sådant som jag alltid generöst hade lämnat till veterinär-Calle. Exempelvis klippa hundklor. Första gången var jag intill fånighet nervös, något som hunden förstås genast märkte så den blev också orolig. Den bet mig i händerna, inte så mycket att det skulle ha blivit sår men händerna fick blå ”handskar”. Nu har vi lärt oss, vi är helt avslappade. Vi har båda två fått lov att lära oss ganska mycket. Men i dag är Rappe, min goda vän, borta. Och jag har satt punkt för mitt hundliv.

Siv Granberg

Resor

Utfärd till Finlands sydligaste bebodda ö - Utö torsdagen 22.4. – lördagen 24.4.2021 tillsammans med Åbo pensionärsklubb.

Informationen nedan som gällde för den planerade resan 2020 kommer att preciseras senare. Pris 290€ /pers (priset förutsätter minst 20 deltagare). Tillägg för enkelrum 70€. I priset ingår bussresorna, hotellövernattningen med frukost (2 nätter), guidningen på Utö, 3 x måltid (lunch och 2 gånger middag). Detaljerat program finns på hemsidan. Observera: Alla 15 hotellrummen på Utö Havshotell är reserverade för oss. Om alla delar rum rymmer de första 30 personerna med på resan. Tag med på resan: Tänk på att det är kallt och eventuellt blåsigt i skärgården i april. Klädsel därefter. Bekväma skor är ett måste.

Hösten 2020 med stavvandrararna

Stavvandringen inleddes måndagen den 31 augusti. Vi samlades som tidigare klockan 10.15 vid Brankis och åkte med bil till Lielax Puben. Därifrån börjar vi vandra och kommer att besöka Sven Engbloms trädgård.

Lielax 31.8

Vi har inlett stavvandringen igen efter nästan ett helt års paus. Orsaken till den långa vilan är Corona pandemin. Var det den långa pausen eller Gunilla o Svens blomsterträdgård som gjorde att vi var 27 vandrare samlade vid vägskälet till Qvidjavägen och Garsbölevägen må vara osagt. Glädjande var att av dessa 27 så var det 10 nya som ville bekanta sig med byarna i Pargas.

Vi fortsatte vandringen mot Lielax branddepå där vi såg Erikssons egen tillverkade hydrokopter. Lielax är en teknikens by med fabriksbhallar av olika slag. Från tillverkning av traktorer till den omfattande hydrauliken.

Några bilder av de traktorer som tillverkades efter kriget i Erikssons verkstäder.

Granvik 14.9

Nästa vandring blir måndagen den 14 september. Då blir det andra ändan av Pargas nämligen Granvik. Förutom gårdarna där så blir det att besöka Eva o Ray Esséns trädgård.

Vi samlas som förr klockan 10.15 vid Brankis och åker med bil ut till Granvik.

Vi ses, Rainer

Årets första stavvandring 31.8.2020!

Vandringsgruppen samlades som vanligt vid Brankis och åkte med bilar till Lielax Kauppa ja Kapakka. Därifrån startade vandringen till Gunilla Cederlöfs och Sven Engbloms trädgård som var dagens höjdpunkt. Tjugosju (27!) glada och taggade vandrare fick äntligen sträcka på benen tillsammans.

Vid trädgårdsporten mottogs vi av det vänliga värdparet och den söta, gröna gräskatten. I sakta mak började vi se oss omkring i trädgården. Första stoppet blev vid fiskdammen med de färggranna fiskarna av franskt ursprung. Här i dammen mår fiskarna bra året om och förökar sig glatt.

Vi fortsatte till de bakre regionerna med bl.a. nyttoväxter och exotiska bärbuskar såsom gojibär och björnbär. I ett hörn av trädgården kacklade bruna hönor.

Gunilla visade oss vägen till hennes ansvarsområde; färgglada perenner av olika slag med ormgranen som blickfång och solrosor på raka led.

I en trädgård måste det ju också finnas åtminstone ett växthus där många växter får sin början från pyttesmå frön till stora plantor. Tomatplantorna var frodiga och med både stora och små tomater i olika stadier. Som avslutning fick vi smaka på små, söta vindruvor – ljuvligt goda!

Seniorerna tackade för sig med en varm applåd!

Vandringen fortsatte under glatt småprat mot Lielax Frivilliga Brandkår. Där kunde vi på nära håll beskåda Nisse Erikssons hydrokopter som står utanför branddepån. Vi vandrade vidare mot Puben där bilarna väntade på oss.

Tack för en trevlig sensommarvandring,

*Gun och Per-Olof Nordin
Kyrkäng 2.9.2020*

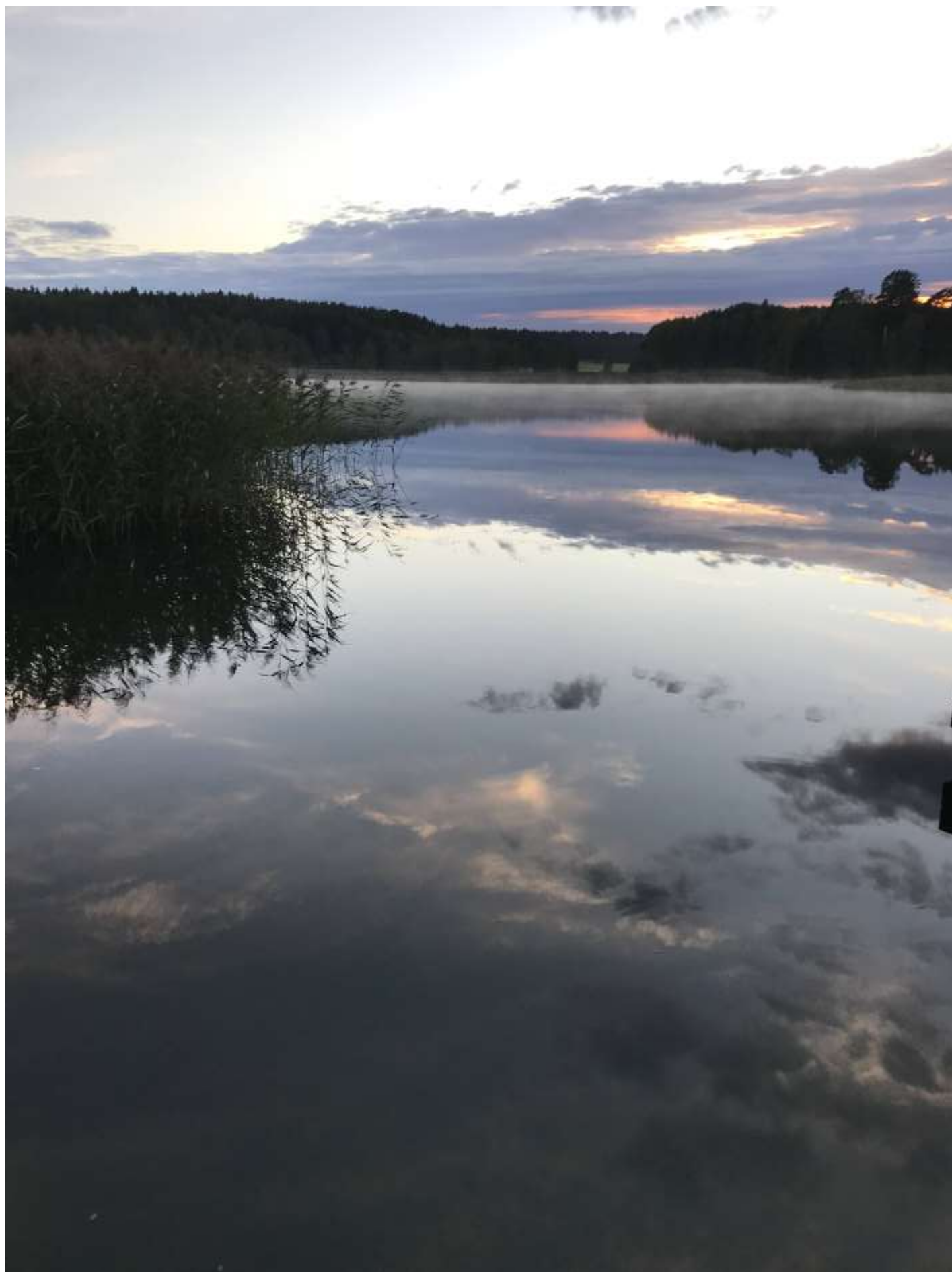

Foto: *Gunnel Janssens Skymning över sundet, fotoklubben*